

2° *Auctoritate theologicâ*. Nam theologia sicut et philosophia docet hominem constare ex materiâ et formâ substantiali, ut ostendimus in Anthropologiâ (n. 213). Ergo idem de omni composito probabiliter colligitur. Vult enim analogia in variis rebus compositis eandem esse compositionis rationem, quanquam aliâ materiâ et formâ gaudeant. Unde Suarezius : « Homo constat formâ substantiali, ut intrinsicâ causâ; ergo et res omnes naturales. Hominis (enim) compositio ex materiâ et formâ substantiali ostendit esse in rebus naturalibus quoddam subjectum substantiale, naturâ suâ aptum ut informetur actu aliquo substantiali. » (*Disp. Met.*, t. I, disp. 15, sect. 1).

Præterea, sive atomica, sive dinamica opinio admodum difficilem reddit explicationem unionis substantialis animæ et corporis in homine. Si enim hæc opinio, ut suadet logica, ad corpus humanum applicetur, corpus nostrum jam erit *aggregatum* quoddam ex pluribus substantiis, nec habebit esse suum corporis ab animâ rationali, quæ illi tantum *adjicietur*.

Insuper, Theologia docet in venerabili Eucharistiæ sacramento remanere *accidentia* panis et vini, a suâ connaturali substantiâ separata. Porrò huic dogmati adamussim respondet sententia scholastica quæ docet quantitatem esse quidem objectivam, sed extra essentiam corporum repositam et ab eâ per miraculum separabilem. Sed hinc reprobat systema atomicum, quod vult corporum essentiam in extensione consistere; siquidem extensio ab essentiâ panis et vini separatur. — Reprobat quoque systema dynamicum, quod contendit extensionem objectivâ realitate destitui, et cohærenter, contra consentientem auctoritatem Patrum Doctorumque Ecclesiæ tenet, in Eucharistiæ sacramento, species panis et vini non esse reales et objectivas, sed merè subjectivas apparentias.

Confirmatur, quia omnia sacramenta, diversâ licet ratione, materiâ et formâ constant. Atqui hæc doctrina non benè ex-

dans toutes les choses corporelles, outre la partie agissante, il y en a une autre qui ne fait que souffrir, que nous appelons la matière? » (1er Sermon pour le 1er dim. de carême).

plicatur, nisi admissâ generali sententiâ materiæ et formæ. Jure ergo Suarezius dicit hanc sententiam « ita esse consentaneam veritati fidei christianæ, ut ejus certitudo non parum inde augeatur. » (*Metaph.* in 4 *Sent.* dist. 12, q. 1, a 2).

102. II. *Probatur ratione*. 1° Naturam corporum dignoscimus ex eorum proprietatibus, prout cadunt sub apperceptionem experientiæ. Porrò materia et forma requiruntur et sufficiunt ad explicandas corporum proprietates quas manifestat experientia.

Requiruntur. Nam variæ scientiæ naturales (præter argumenta modò allata) æquè ostendunt ab omnibus corporum proprietatibus extensionem ac vim quamdam præsupponi. Porrò hæc duo elementa notas oppositas præ se ferunt, proinde ab uno eodemque principio promanare haud possunt. Enimverò extensio est multiplex, passiva, communis, sub imaginationem cadit, triplici pollet dimensione, et est in infinitum divisibilis; vis contra est una, activa, determinata, *concipitur*, non *imaginatur*, nullâ dimensione, at simplicitate gaudet, et demum est per se indivisibilis. Ergo ad explicandas corporum proprietates duplex requiritur principium constitutum, aliud scilicet quod sit fons extensionis, passivum et omnibus commune, aliud verò quod sit fons unitatis, activitatis et diversitatis. — Utrumque pertinet ad corporum essentiam, quia, uno sublato, deficit notio corporis ac multæ illius proprietates principio carent unde oriuntur. — Sed utrumque est incompletum in lineâ essentiæ et substantiæ, quia neutrum est ratio sufficiens omnium proprietatum corporis, sed alterum ab altero completur ut munus suum obire queat. Alterum igitur alteri suum esse communicare debet; alioquin utrumque completum foret, et corpus, duplici jam completo principio instructum, non esset unum ens, sed multiplex. — At prius, nempe principium materiale, cum passivum sit et commune omnibus corporibus, idemque sub formarum varietate persistat, indifferens est ad quamlibet formam recipiendam; ac proinde per se indeterminatum et potentiale. Posterius autem, scilicet principium formale, cum sit quædam *ενεργεια* sive *εντελεχεια*, necnon radix et fons

diversitatis quæ in corporibus cernitur, speciem suam suumque esse materiali principio communicat, sine quo tamen operari nequit, eo quòd omnes corporum actiones per motum absolvuntur. — Ergo demum ad explicandas corporum proprietates, *requiruntur* materia et forma, juxta definitionem Scholasticorum.

Sufficiunt. Siquidem a materiali principio explicari possunt quæcumque ad potentiam corporum passivam, et ex principio formali quæcumque ad potentiam activam referuntur.

2° *Confirmatur ex modo quo producuntur et dissolvuntur corpora.* Is enim modus (præter jam probata, n. 102), ostendit admitti debere mutationes corporum *substantiales*. Porrò mutationes illæ exigunt materiam et formam.

Probat major, quia corpora neque creantur, cum acquirunt, neque annihilantur, cum amittunt esse, sed in primo casu generantur, dissolvuntur in secundo. E. g. cinis a ligno per actionem ignis non creatur, sed generatur, habetque essentiam ab essentiâ ligni diversam, quum habeat proprietates diversas.

Probat minor per partes.

1. *Exigitur materia.* Nam ex corpore soluto corpus generatum *educitur*; alioquin crearetur, quod repugnat. Ergo antea in *virtute*, non tamen *actu* erat; non actu quidem, quia essentia corporis novi, ex dictis, alia est ac veteris corporis essentia, aliæque proprietates. « Si non præexisteret potentia, ait S. Thomas, fieret ex nihilo; si verò præexisteret actu, non fieret, quia quod est, non fit. » (*Qq. dispp.*, q. 3^a de *Potentia*, a. 8, c).

Rursus, ex corpore soluto, in generato corpore *aliquid remanet*; alioquin primum annihilatum, secundum verò creatum dicendum foret. Quod autem ex vetere in novum corpus transiit, debet esse quiddam potentiale, nullam per se formam habens, sed indifferens ad existendum sub qualibet formâ, utpote quod formas diversas successivè inducat; eadem enim materia per omnes transit specificos gradus corporeitatis: v. g., aer, calor, aqua, fit planta, imò animalis caro; item, cum, intereunt animalia vel plantæ, rursus in

materiam inorganicam resolvuntur. Porrò id quod ex vetere in novo corpore remanet, ex quo novum educitur, quodque indifferens est ad recipiendam quamlibet formam, aliud non est nisi materia prima, juxta definitionem Scholasticorum. (Cf. Liberatore, *Composé humain*, c. VIII, § 4).

2. *Exigitur et forma ad explicandam generationem producti corporis.* Nam illud corpus habet vires diversas a soluto corpore, dum principium materiale, de quo supra, est commune omnibus corporibus, passivum, indeterminatum et indifferens ad existendum sub variis formis. Ergo ex postulat aliud principium quo determinetur ad certam speciem, sitque fons unitatis et activitatis. Porrò illud formale principium ex quo materia speciem suam, et compositum suam unitatem et activitatem accipit, nihil est aliud nisi forma substantialis, juxta definitionem scholasticam.

Scholastici veteres *privationem* etiam exigebant, quia nullo corpus in aliud substantialiter mutari aliamque formam induere potest, nisi prius eâ careat. At nemo non videt privationem non esse *partem realem* constituti corporis, sed tantum *conditionem* sine quâ non posset produci. « Privatio, ait D. Thomas, dicitur principium esse *fiendi*, sed non *essendi* » (*Qq. dispp. de Pot.*, q. III, a. 1, ad 16).

3° Constat *observatione* cum vulgari, tum scientificâ corporibus inesse aliquid *genericum*, in quo omnia conveniunt, et aliquid essentialiter diversum, quo ad propriam speciem pertinent (Supra n. 74). Porrò sententia scholastica sinceram duplicis hujus facti explicationem præbet, cum ex materiâ elementum corporibus commune, et ex formâ elementum diversum declarat. Hanc autem explicationem *atomismus* et *dynamismus* præbere minimè queunt, cum ad unum principium corpora reducant. Et ideo ne servant quidem principium *rationis sufficientis*, quod absolutè jubet proprietatibus diversis proportionatam ac diversam assignare causam, cujus ope valeant explicari (Supra, n. 102).

4° Demum, *analogiæ lex*, quam alia systemata abrumpunt, in sententiâ nostrâ servatur accuratissimè. Enimvero plantas et animalia duplici principio, altero materiali et formali al-

tero, constare inficiare non licet. Ergo idem de corporibus cunctis sentiendum est, quum omnia convenient in ratione corporeitatis, ac proinde in ratione compositionis.

103. Obj. 1° Omne ens vel est substantia, vel accidens. Sed materia et forma nec substantia sunt, nec accidens, sed pars quædam substantiæ.

R. dist. maj. et min. Omne ens vel est accidens, vel substantia completa aut incompleta, *conc.*, vel accidens, vel substantia completa, *neg.* Responsio patet ex dictis in Ontologiâ (n. 113). Et quidem nec materia nec forma substantia dicitur, quia neutra, exceptâ hominis formâ, completa est nec in lineâ essentiæ, nec in lineâ substantialitatis; neutra enim per se solam operari aut esse valet. Attamen utraque sub genere substantiæ continetur, siquidem ad substantiam corpoream constituendam concurrunt; utraque igitur est principium substantiale incompletum, vel pars *compositi*, quod solum propriè subsistit.

104. Obj. 2° Materia prima exhibetur ut quid medium inter ens et nihilum, scilicet ut aliquid potentiale. Porrò nihil medii est inter ens et nihilum, et aliquid potentiale est aliquid merè possibile.

Resp. neg. maj. Materia enim prima est vera et *physica* entitas, quamvis incompleta sit sive in ratione essentiæ, sive in ratione existentiæ, ac, prout ex se passiva, communis et indeterminata, recipiat a formâ determinationem ac speciem suam. — Forma igitur entitatem materiæ informandæ *logicè* præsupponit, et propterea dicitur actus ejus *specificationis*, non autem ejus *realitatis*. Itaque materia prima, haud secus ac forma, non est quidem essentia completa, nec ens completum, sed vera *pars* essentiæ et entis; ex quâ oritur principium extensionis et individuationis. — « Si ergo, ait An-
« gelicus, materiæ primæ essentia definiretur, haberet pro
« differentiâ ipsum suum ordinem ad formam, et pro genere
« ipsam suam substantiam. » (*Quodlib.* 9, a. 6, ad 3). Cf. Zigliara, *De mente concilii Vienn.*, p. 1^a, c. 16.

105. Inst. Materia prima saltem reponi debet inter res quæ scientificè cognosci non queunt.

R. neg. assertum. Nam S. Thomas cum S. Augustino rectè declarat *modum* quo a nobis apprehenditur. « Natura quæ
« primò subjicitur mutationi, id est materia prima, non
« potest sciri *per seipsam*, cum omne quod cognoscitur,
« cognoscatur per suam formam, materia autem prima con-
« sideratur subjecta omni formæ; sed scitur secundum *ana-
« logiam*, id est secundum *proportionem*. Sic enim cognos-
« cimus quod lignum est aliquid præter formam scamni et
« lecti, quia quandoque est sub unâ formâ, quandoque sub
« aliâ. » (S. Th. in I. *Physicor.*, lect. 13) (1).

106. Obj. 3° Scholastici dicunt formas educi ex potentiâ materiæ. Sed eductio ista non intelligitur.

R. neg. min. Hæc enim vox *eductio*, licet metaphorica, optimè ostendit modum quo formæ rerum corporearum producuntur. Cum enim ipsæ non existant nisi *in materiâ*, ex materiâ etiam *oriuntur*; non quòd oriantur ex eâ, tanquam ex causâ *efficienti*, sed tanquam ex subjecto *passivo* et *materiali*, eo fermè modo quo statua ex ære vel marmore educitur. In hoc sensu D. Thomas: « Forma præexistit in materiâ *imperfectè*; non quòd aliqua pars ejus sit ibi in actu et alia desit, sed quia tota præexistit in potentiâ, et postmodum tota producitur in actu ». (*Qq. dispp. de Pot.*, q. 3, a. 8, ad 10; 1^a, q. 45, a. 8, et q. 90, a. 2, ad 2).

Porrò Augustinus comparat istam formæ ex materiâ educationem ei quæ fit ex *semine*, quod potentiâ continet rem ex ipso nascituram, ac dicit « rationes *seminales* formarum in materiâ esse » (2).

Cum verò, ex dictis, materia sit potentia *passiva*, forma non potest ab ea educi, nisi actione alicujus agentis *extrin-*

(1) « Mutabilitas rerum mutabilium, ipsa capax est formarum omnium
« in quas mutantur res mutabiles. Et hæc quid est? Numquid animus?
« Numquid corpus? Numquid species animi vel corporis? Si dici posset:
« nihil aliquid, quod est et non est, hoc eam dicerem;... et tamen jam
« utcumque erat, ut species caperet istas visibiles et compositas. »
(S. August., *Confess.*, l. XII, c. 5).

(2) Ad rem D. Thomas: « Qualitates naturales educuntur de potentiâ
« materiæ, quarum *inchoationes* quasdam materiæ Deus opere creatio-
« nis indidit. » (*In I Sent.*, dist. 17, q. 2).

seci, sicut statua educitur ex marmore, actione artificis, vel sicut cinis educitur ex ligno, actione ignis, vel sicut arte chimici, *compositum* educitur ex componentibus.

CAPUT II

DE VEGETABILIBUS

Dicendum est 1° de naturâ vitæ seu spontaneitatis in genere; 2° de spontaneitate plantarum; 3° de illarum operationibus; 4° de naturâ principii earum vitalis; 5° de unitate illius principii.

ARTICULUS I

De naturâ vitæ seu spontaneitate in genere

107. Viventia dicuntur, ut innuimus in Anthropologiâ (n.30), *quæ seipsa movent ad agendum motu interiore et spontaneâ vi*. — Porrò spontaneitas, in universum, non sibi vult ens eâ præditum sine causâ agere, ut supponere videntur quidam physiologi, aut movere seipsum cum cognitione et libertate, aut ab agentibus externis minimè moveri et excitari ad agendum; sed præ se fert intimam quamdam activitatem, sese juxta rationem certam ac determinatam dirigentem.

Unde potest definiri: *Vis quâ vivum quodammodo seipsum regit, et impressionem vel actionem agentium externorum, si forte recipiat, immutat ac facit suam.*

108. Assertio: *Spontaneitas propria est viventibus.*

Probatur 1° quia entibus inanimis inest minimè; ea enim quanquam agunt, in tantum agunt, in quantum aguntur; nec inter agendum, rectionem ullam ex se habent, nec impressionem acceptam ullo modo mutant, sed eorum omnis *reactio* semper et absolutè actioni receptæ est æqualis.

Probatur 2° quia *omni* viventi competit vis spontanea, tametsi varia pro variâ cujusque vitalitate. Nec opus est ut eam in animali et in homine declaremus, cum ipsa sese manifestam prodat, sed operæ pretium est eam ostendere in plantâ, in quâ minus patet, eò quod est in infimo gradu viventium. (Cf. *Arist., De Animâ*, l. I, c. 4, § 8).

ARTICULUS II

De spontaneitate plantarum.

109. Assertio: *Plantis inest vis quædam spontanea (1).*

Probatur 1° quia planta materiam elementarem attrahit, congruam eligit sibi, et ita immutat, ut in propriam vertat substantiam. Porrò hujusmodi *assimilatio* certam præ se fert spontaneitatem.

Probatur 2° quia planta seipsam regit, format et evolvit vi quadam rectrice, quam D. Thomas ideæ artificis comparat, et Cl. Bernard vocat *instinctum ideæ creatricis*. Et initio quidem, *germen* vel *semen materiam*, omni adhuc organismo certo destitutam, sensim disponit et effingit; postea evolvit juxta typum cuique viventi proprium, donec debitam quantitatem assequatur. Porrò hæc vis merito dicitur *architectonica*; siquidem architecti more, ad communem finem, formam scilicet viventis evolvendam et servandam, omnia disponit, singulis providet organis, singulas struit cellulas et instaurat quod deficit, et curat ne quid deflectat ab instituto.

Et quidem ut ostendit D. Thomas, hæc vis non est merè *idealis*, vel *viventi externa*, verum ei *propria et intima*. « Est in semine virtus *formativa*, quæ hoc modo comparatur ad materiam concepti, sicut comparatur forma domûs in mente artificis ad lapides et ligna, nisi quòd forma domûs est omnino *extrinseca* a lapidibus et lignis, virtus autem spermatis est *intrinseca*. » (in VII *Metaph.*, lect. 8).

3° *Confirmatur*, quia nonnullæ plantæ varios exhibent

(1) Cf. *La Vie et l'Hérédité*, 1re part., c. 2, a. 1 et 2.